



SOSYAL BİLGİLER ÖĞRETMEN ADAYLARININ EKONOMİ KAVRAMLARINI ANLAMA DÜZEYLERİ

THE LEVELS OF UNDERSTANDING OF THE SOCIAL STUDIES TEACHER CANDIDATES TOWARDS THE ECONOMY CONCEPTS

Gökçe KILIÇOĞLU¹
Nadire Emel AKHAN²

Öz

Bu araştırmanın amacı, Sosyal Bilgiler öğretmen adaylarının ekonomi ile ilgili kavramları anlama düzeylerini tespit etmektir. Tarama modelinde olan araştırmanın çalışma grubunu, Sosyal Bilgiler öğretmenliği son sınıfında öğrenim görmekte olan 107 öğretmen adayı oluşturmaktadır. Araştırmada, sosyal bilgiler eğitimi lisans programında yer alan ekonomi dersi çerçevesinde 24 kavram tespit edilmiştir. Öğretmen adaylarının belirlenen bu kavramlara yönelik anlama düzeylerini ve kavram yanlışlarını tespit etmek amacıyla araştırmacılar tarafından hazırlanmış, kısa cevaplı ve açık uçlu 24 sorudan oluşan yarı yapılandırılmış soru formu kullanılmıştır. Öğrencilerin ilgili kavramlara verdikleri cevaplar “anlama”, “sınırlı anlama”, “yanlış anlama”, “cevap verememe” kategorilerine göre betimsel analiz yöntemiyle değerlendirilmiştir. Araştırmadan elde edilen verilerin analizi neticesinde öğretmen adaylarının özellikle “faiz, rant, meta, hizmet, arz, piyasa, deflasyon, devalüasyon” kavramlarıyla ilgili yanlış anlamalara (kavram yanlışlığı) sahip oldukları belirlenmiştir. Öğretmen adaylarının “ekonomi, üretim, emek, sermaye, girişimci, kaynak, kâr, talep, yatırım, istihdam, enflasyon, revalüasyon” kavramlarını sınırlı anlama düzeyinde bildikleri tespit edilmiştir. Öğretmen adaylarının “mal, pazar, ithalat, ihracat” kavramlarını ise anlama düzeyinde bildikleri sonucuna ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Ekonomi kavramı, kavram yanlışlığı, sosyal bilgiler eğitimi, öğretmen adayı

Abstract

The aim of this study is to analyse the levels of understanding of the social studies teacher candidates towards the economy concepts. The study group of the research in the survey model consisted of 107 senior teacher candidates from the department of social studies teaching. 24 concepts were determined with the scope of the economy course taught in the social studies teaching undergraduate program. A semi - structured concept scale that was prepared by the researchers and that had 24 short - answered and open – ended questions was used to find out the levels of understanding of the teacher candidates towards these concepts and the misconceptions on these concepts. The candidates’ answers to the related concepts were evaluated by the method of descriptive analysis according to the categories of ‘understanding’, ‘limited understanding’, ‘misunderstanding’, ‘can’t answer’. It was found out in the result of the data analysis that the teacher candidates had misunderstandings (misconceptions) especially related to the concepts of “interest, unearned income, commodity, service, supply, market, deflation, devaluation”. It was also found out that the teacher candidates knew the concepts of “economy, production, labour, market, entrepreneur, resource, interest, demand, investment, employment, inflation, revaluation” in the level of limited understanding. It was concluded that they knew the concepts of “goods, market, import, export” in the level of understanding.

Key Words: Concept of economy, misconception, social studies teaching, teacher candidate

¹ Öğrt. Gör. Dr., Gazi Üniversitesi, Gazi Eğitim Fakültesi, Sosyal Bilgiler Eğitimi, gokcekilicoglu@gmail.com

² Yrd. Doç. Dr., Akdeniz Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Sosyal Bilgiler Eğitimi, neakhan@akdeniz.edu.tr

1. GİRİŞ

İnsanların öğrenme sürecinin çevreyle kurduğu ilk temasla başladığı söylenebilir. Zihinsel gelişimin şekillenmesi doğrultusunda oluşan öğrenme, basitten karmaşığa doğru ilerler. Bireyler, fiziksel çevreleriyle etkileşimleri sonucunda kazandıkları deneyimleriyle, problem çözmeye, eleştirel düşünme ve genellemeler yapma gibi zihinsel süreçleri gerçekleştirebilirler. Bu süreçler ise somut nesne ve ilişkilerin soyut temelleri olan kavramlar aracılığı ile gerçekleşmektedir (Dündar, 2011: 333).

Kavramlar, bireyin düşünmesini sağlayan zihinsel araçlardır ve bireyin fiziksel ve sosyal dünyayı anlamasını, birbirleriyle anlamlı iletişim kurmasını sağlar (Senemoğlu, 1998: 513). Ayrıca kavramlar eşyaları, olayları, insanları ve düşünceleri benzerliklerine göre gruplandırdığımızda gruplara verdiğimiz addır (MEB, 2005: 80). Kişi çevresini kavramlarla öğrenmeye başlar bu açıdan kavram öğretimi önemli ve dikkat edilmesi gereken bir konu olarak karşımıza çıkmaktadır.

Kavramlar çocuğun uzun süreli belleğindeki temel bilişsel yapıların oluşmasına ve yeni gelen bilgilerin anlamlı bir biçimde belleklerinde depolanmasına yardımcı olduğundan kavram öğretimine önem verilmesi, öğrencilerin kavramları anlamlı bir biçimde öğrenmelerine yardımcı olacaktır (Erden, Tarihsiz: 49).

Kavram öğretimi hemen hemen bütün derslerin en temel amaçları içerisinde yer almaktadır. Nitekim toplum ile doğrudan ilişkili bir ders olarak Sosyal Bilgiler dersi için de kavramların öğretimi öncelikli amaçlardandır ve Sosyal Bilgilerle ilgili ilkelerin öğretilmesi toplumsal unsurların kazanılması açısından gerekmektedir.

İlkokul ve ortaokul Sosyal Bilgiler öğretim programında ekonomi kavramları önemli yer tutmaktadır. Ekonomi, sosyal yaşantımızın bir parçası olduğu için, ilkokul ve ortaokul müfredatına dâhil etmek Sosyal Bilgiler programları açısından oldukça önemlidir. İlkokul ve ortaokul döneminde öğrencilerin; ekonominin üretici, tüketici ve vatandaş olarak insanların yaşamını nasıl etkilediğini anlaması oldukça önemlidir. Eğer öğrenciler ekonomi kavramlarını ve işlevlerini iyi öğrenirlerse, ileride tüketici, üretici ve yatırımcı rolleri içinde verimli ekonomi konularındaki kararları daha kolay alabilen etkili birer vatandaş olabilirler. Öğrencilere bu nedenle ekonomi konularının bugün ve gelecekte yaşamları içinde nasıl etkili olduğu konusunda bilgiler verilmelidir (Akhan, 2010: 44). Bu konuda en büyük sorumluluk öğretmenlere düşmektedir. İlköğretim düzeyinde ekonomi eğitiminin düzenleyicisi

öğretmendir. Dolayısıyla öğretmenin öğrencilerin ekonomi eğitiminin gerekliliğini bilmesi önemlidir. Öğretmenin, öğrencilerine ekonomi bilgilerini vermesinin yanı sıra kazandıracığı bilgiyi pratikte kullanmasını sağlama ve ekonomik karar verme becerisinin gelişimine katkıda bulunması gerekir (Riabova, 2003: 34). Ekonomi eğitiminin önemli bir ayağını oluşturan ekonomi kavramlarının öğretiminde de öğretmenin etkililiği oldukça önemlidir. Ekonomi kavramlarını ilköğretim programına dahil etmede çeşitli sıkıntılar vardır. Bunlardan birisi de çoğu öğretmenin lisede ya da üniversitede öğretilen ekonomi kavramlarına yabancı olmaları, onları unutmaları ve bu yüzden onların önemi hakkında düşünememeleri ya da onları sunarken rahat hissetmemeleridir (Zachlod, 2006).

Araştırmalar öğrencilerin ekonomi kavram anlayışlarının artmasında öğretmenlerin önemli rol oynadığını ortaya koymaktadır (Sosin, Dick & Reiser, 1997). Fakat diğer yandan araştırmalar, ekonomi konularının ilköğretim öğrencilerine öğretilmesinde etkin rol oynayan öğretmenlerin ekonomi konularını çok fazla öğretmediklerini ve ekonomiyi eğitim programının bir parçası haline nasıl getireceklerinden emin olmadıklarını da ortaya koymaktadır (Meszaros & Suiter, 1998; Schug & Clow, 2002; Vargha, 2004; Gonzalez, 2006). Bu durum ekonomi disiplini ilköğretim seviyesinde öğretmek için birçok önemli sebep olmasına rağmen bu amacı gerçekleştirmek için uygulamada bir takım engeller olduğunu düşündürmektedir.

Walstad ve Watts (1985), ilköğretim öğretmenlerinin ekonomiyi öğretmediklerini ve öğretmenlerin ekonomi eğitimlerinin yetersiz olduğunu düşündüklerini ve ekonomi öğretme becerilerine güvenmediklerini de ortaya koymuşlardır. Highsmith (1990), öğretmenlerin ekonomiyi öğretmeye karşı endişeli ve olumsuz tutumlar geliştirdiklerini bulmuştur. Araştırmalar, Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin, sosyal bilimler içerisinde en fazla ekonomiyi karşı kaygılı olduklarını, ekonomiyi gönülsüz bir şekilde ve belli bir miktar endişeyle öğrettiklerine değinmektedir (Patterson, 2002). Ayrıca araştırmalar öğretmenlerde ekonomi bilgisi ve ekonomi öğretmek için kendilerine güven eksikliği ve öğretilmesi gereken ekonomi kavramlarına aşina olmadıklarına işaret etmektedir (Gonzalez, 2006). Özetlenen bu çalışmalar öğrencilerin ekonomi yeterliliklerinde önemli bir etken olan öğretmenlerin durumunu ortaya koyarken aynı zamanda öğrencilerin ekonomi yeterliliklerinin de eksiklerine işaret etmektedir. Bu nedenle ekonomi eğitimi için önemli bir basamak olan ekonomi kavramlarını öncelikle lisans düzeyinde öğretmen adaylarının anlama düzeylerini ortaya koymak önem kazanmaktadır. Bu doğrultuda araştırmanın amacı, Sosyal Bilgiler öğretmen adaylarının

ekonomi ile ilgili kavramları anlama düzeylerini tespit etmektir.

2. YÖNTEM

Bu çalışma, tarama modelinde, nitel araştırma yönteminin kullanıldığı bir araştırmadır. Tarama modelleri geçmişte ya da halen var olan bir durumu var olduğu şekliyle betimlemeyi amaçlayan araştırma yaklaşımıdır. Araştırmaya konu olan olay, birey ya da nesne kendi koşulları içerisinde olduğu gibi tanımlanmaya çalışılır (Karasar, 2008).

Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubunu Ankara Gazi Üniversitesi Sosyal Bilgiler Öğretmenliği son sınıfında öğrenim görmekte olan öğretmen adayları oluşturmuştur. Katılımcıların seçiminde amaçlı örnekleme yöntemlerinden uygun örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Çalışmaya 122 öğretmen adayı katılmıştır. Bunlardan 15'i, boş bırakılan soru sayısının fazla olması sebebi ile elenmiş, 107 öğretmen adayının cevapları değerlendirmeye alınmıştır.

Veri Toplama Aracı

Araştırmada, öğrencilerin belirlenen kavramlara yönelik anlama düzeylerini ve kavram yanlışlıklarını tespit etmek amacıyla araştırmacılar tarafından hazırlanmış, 24 sorudan oluşan kısa cevaplı ve açık uçlu yarı yapılandırılmış soru formu kullanılmıştır. Kavramların belirlenmesinde Sosyal Bilgiler lisans programında yer alan Ekonomi* dersi içeriğinden yararlanılmıştır. Hazırlanan ölçme aracı sosyal bilgiler ve ekonomi alan uzmanlarının görüşleri alınarak hazırlanmış ve söz konusu uzmanların dönütleri doğrultusunda öğretmen adaylarına ekonomi ile ilgili 24 kavramın sorulmasına karar verilmiştir. Bu kavramlar şunlardır: “*ekonomi, üretim, emek, sermaye, girişimci, kaynak, faiz, kâr, rant, mal, meta, hizmet, arz, talep, pazar, piyasa, ithalat, ihracat, yatırım, istihdam, enflasyon, deflasyon, devalüasyon, revalüasyon.*”

Ölçme aracındaki sorular: 1- Ekonomi nedir? Açıklayınız. 2- Üretim nedir? Açıklayınız, şeklinde sıralanmıştır. Öğrencilerin ilgili kavramlara verdikleri cevaplar “anlama”, “sınırlı anlama”, “anlamama”, “yanlış anlama”, “cevap verememe” kategorilerine

* Eğitim Fakültelerinin sosyal bilgiler lisans programında yer alan “Ekonomi” dersinin içeriği [Ekonomi (2-0-2)]:

Temel ekonomi kavramları (ekonomi, üretim, tüketim, arz, talep, enflasyon, devalüasyon, deflasyon, mal, hizmet, yatırım, girişimcilik vb. kavramlar ve güncel hayatla ilişkileri), ekonomik sistemler, ekonomi ile ilgili kurumlar, ekonomik yasama fikri ile toplumsal gelişme arasındaki ilişkiler. (http://www.yok.gov.tr/egitim/ogretmen/sosyal_bilgiler.doc adresinden alınmıştır).

göre içerik analizi yöntemiyle değerlendirilmiştir. Bu anlama düzeylerini gösteren sınıflandırmalar aşağıda ayrıntılı bir şekilde ifade edilmiştir (Akbaş, 2002):

- 1- Anlama: Soru ile ilgili bilimsel cevabın bütün yönlerini içeren cevapları içermektedir.
- 2- Sınırlı Anlama: Geçerli olan bilimsel cevabın bir ya da birkaç yönünü içeren fakat bütün yönlerini içermeyen cevapları kapsamaktadır.
- 3-Anlamama: Soruyu aynen tekrarlama, ilgisiz ya da açık olamayan cevaplar bu kategoride yer almaktadır.
- 4- Yanlış Anlama (Kavram Yanılgısı): Geçerli olan bilimsel cevaplara alternatif olan öğrenci cevapları bu kategoride toplanmıştır. Bu kategorideki öğrenci cevapları çok değişik olabilir ve genellikle bilimsel gerçeklere uymayan farklı öğrenci fikirlerini içerirler.
- 5- Cevap vermeme: Boş bırakma, bilmiyorum ya da unuttum şeklinde verilen cevaplar bu kategoride toplanmıştır.

Verilerin Analizi

Araştırma verilerinin çözümlenmesinde veri çözümlene yaklaşımından betimsel analiz kullanılmıştır. Betimsel analizde elde edilen veriler, daha önceden belirlenen kategorilere göre özetlenmiş ve yorumlanmıştır. Elde edilen nitel verilerin sayısallaştırılması yoluna gidilerek veriler frekans ve yüzde olarak sunulmuştur. Bulguların sunumunda öğrencilerin görüşlerinden doğrudan alıntılar yapılmıştır. Betimsel analizde amaç, elde edilen bulguları düzenlenmiş ve yorumlanmış bir biçimde okuyucuya sunmaktır (Yıldırım ve Şimşek, 2006: 224). Verilerin analizi araştırmacılar tarafından ayrı ayrı gerçekleştirilmiş, daha sonra araştırmacıların analizleri bir araya gelinerek karşılaştırılmıştır. Araştırmanın güvenilirlik hesaplaması için Miles ve Huberman'ın (1994) önerdiği P (Uzlaşma Yüzdesi) = $(Na \text{ (Görüş Birliği)} / Na \text{ (Görüş Birliği)} + Nb \text{ (Görüş Ayrılığı)}) \times 100$ formülü kullanılmıştır. Hesaplamalar sonucunda araştırmanın güvenilirliği %89 çıkmıştır. Ayrıca bulgular bazı öğrencilerin cevaplarından örnekler verilerek desteklenmiştir.

3. BULGULAR VE YORUM

Araştırma kapsamında belirlenen ekonomi kavramlarına yönelik öğrencilerin “anlama”, “sınırlı anlama”, “anlamama”, “yanlış anlama”, “cevap verememe” kategorilerine göre düzeyleri yüzde ve frekans olarak verilmiştir. Araştırmanın bulgularında “anlamama” kategorisinde cevap veren öğretmen adayı olmadığı için bu kategori tabloda gösterilmemiştir.

Aşağıdaki tabloda konuyla ilgili belirlenen kavramlara yönelik elde edilen bulgulara yer verilmiştir.

Tablo 1: Öğretmen Adaylarının Kavramları Anlama Düzeyleri

Kavramlar	Anlama		Sınırlı Anlama		Yanlış Anlama		Cevap Verememe	
	f	%	f	%	f	%	f	%
	Ekonomi	10	9,4	73	68,2	21	19,6	3
Üretim	11	10,3	89	83,2	3	2,8	4	3,7
Emek	19	17,8	53	49,5	24	22,4	11	10,3
Sermaye	32	29,9	60	56,1	15	14	-	-
Girişimci	47	43,9	51	47,7	9	8,4	-	-
Kaynak	38	35,5	41	38,3	19	19,8	9	8,4
Faiz	7	6,6	26	24,3	59	55,1	15	14
Kâr	26	24,3	49	45,8	28	26,2	4	3,7
Rant	4	3,7	32	29,9	63	58,9	8	7,5
Mal	53	49,5	48	44,9	4	3,7	2	1,9
Meta	3	2,8	18	16,8	49	45,8	37	34,6
Hizmet	5	4,6	23	21,5	72	67,3	7	6,6
Arz	3	2,8	45	42	51	47,7	8	7,5
Talep	11	10,3	76	71	7	6,6	13	12,1
Pazar	62	58	23	21,5	22	20,5	-	-
Piyasa	9	8,4	40	37,4	41	38,3	17	15,9
İthalat	78	72,9	26	24,3	3	2,8	-	-
İhracat	71	66,4	33	30,8	3	2,8	-	-
Yatırım	25	23,4	39	36,4	34	31,8	9	8,4
İstihdam	7	6,6	46	43	38	35,5	16	14,9
Enflasyon	39	36,5	59	55,1	9	8,4	-	-
Deflasyon	17	15,9	29	27,1	36	33,6	25	23,4
Devalüasyon	14	13	33	30,8	42	39,3	18	16,8
Revalüasyon	39	36,5	-	-	22	20,5	46	43

Çalışmaya katılan öğrencilerin “ekonomi” kavramını anlama düzeylerini anlamak amacıyla onlara “ekonomi nedir?” sorusu yöneltilmiştir. Öğrencilerin soruya verdikleri cevapların analizi sonucunda, öğrencilerin bu kavrama yönelik; %68,2’si sınırlı anlama,

%19,6'sı yanlış anlama, %9,4'ü anlama düzeyinde cevap verdikleri görülmektedir. Öğrencilerin %2,8'i ise bu soruya cevap verememişlerdir. Öğrencilerin sınırlı anlama düzeyinde verdiği cevaplara örnek olarak; *“ticaret faaliyetlerinin tümüdür”*, *“arz-talep dengesidir”*, *“üretim, tüketim ve dağıtım döngüsü”* verilebilir. Öğrencilerin ekonomi kavramını yanlış anlama düzeyinde verdiği cevapların bazıları şu şekildedir; *“Geçim sıkıntısı”*, *“her türlü alışveriş”*, *“alın gücü”*, *“gelir gider durumu”*, *“geçim kaynağı”*, *“bir ülkenin maddi gelirlerinin tümü”*, *“gelir dağılımı”*, *“gelir gider dengesi”*, *“çoklu ilişkileri barındıran para bazlı durum”*, *“para piyasası”*, *“maddi kaynak”*, *“bir ülkenin gelişmişlik düzeyi”*, *“parasal piyasa”*.

Çalışmaya katılan öğrencilerin **“üretim”** kavramını anlama düzeylerini anlamak amacıyla onlara *“üretim nedir?”* sorusu yöneltilmiştir. Öğrencilerin soruya verdikleri cevapların analizi; öğrencilerin bu kavrama yönelik cevapları; %83,2'si sınırlı anlama, %10,3'ü anlama, %2,8'i yanlış anlama düzeyinde olduğunu göstermektedir. Öğrencilerin sınırlı anlama düzeyinde verdiği cevaplara örnek olarak; *“yeni bir şey ortaya çıkarmak”*, *“olan bir malı değiştirerek yeni ürün haline getirmek”*, *“tüketime bağlı olarak ortaya koyulan mallar”* verilebilir. Öğrencilerin %3,7'si ise bu soruya cevap verememişlerdir. Öğrencilerin üretim kavramını yanlış anlama düzeyinde verdiği cevapların bazıları şu şekildedir; *“insanın kendi ihtiyacını karşılamak için elde ettiği birikim”*, *“ülke ekonomisine katkı sağlamak”*, *“ülke içerisinde üretim yapmak”*.

Çalışmaya katılan öğrencilerin **“emek”** kavramını anlama düzeylerini anlamak amacıyla onlara *“emek nedir?”* sorusu yöneltilmiştir. Öğrencilerin soruya verdikleri cevapların analizi sonucunda, öğrencilerin; %49,5'i sınırlı anlama, %22,4'ü yanlış anlama, %17,8'i anlama düzeyinde cevap vermişlerdir. Öğrencilerin %10,3'ü ise bu soruya cevap verememişlerdir. Öğrencilerin sınırlı anlama düzeyinde verdiği cevaplara örnek olarak; *“iş gücü”*, *“çaba sarf etmek”*, *“sarf edilen fiziki güç”* verilebilir. Öğrencilerin emek kavramına yanlış anlama düzeyinde verdiği cevapların bazıları şu şekildedir; *“yeni ürün elde etme üzerine insanlar tarafından yapılan bir faaliyettir”*, *“Çalışma sonucu kişinin talep ettiği haklar”*, *“üretim yapılırken sarf edilen imkânlar”*, *“bir iş sonunda elde edilen şeylerin bütünü”*, *“iş için harcanan zaman”*, *“hedefe ulaşmak için harcanan enerji”*, *“üretim yapılırken sarf edilen maddi olmayan hizmetler”*, *“yerine getirilen edinimlerimiz”*

Çalışmaya katılan öğrencilerin **“sermaye”** kavramını anlama düzeylerini anlamak amacıyla onlara *“sermaye nedir?”* sorusu yöneltilmiştir. Öğrencilerin soruya verdikleri

cevapların analizi sonucunda, öğrenciler bu kavrama yönelik; %56,1'i sınırlı anlama, %29,9'u anlama, %14'ü yanlış anlama düzeyinde cevap vermişlerdir. Öğrencilerin sınırlı anlama düzeyinde verdiği cevaplara örnek olarak; “toprak”, “para”, “malzeme” verilebilir. Öğrencilerden bu soruya cevap veremeyen olmamıştır. Öğrencilerin sermaye kavramını yanlış anlama düzeyinde verdiği cevapların bazıları şu şekildedir; “ülke piyasası”, “alım gücü”, “üretim için sarf edilen güç”, “maddi hizmet”, “maddi kazanç”, “para piyasası”, “akıl”.

Çalışmaya katılan öğrencilerin “girişimci” kavramını anlama düzeylerini anlamak amacıyla onlara “Girişimci nedir?” sorusu yöneltilmiştir. Öğrencilerin soruya verdikleri cevapların analizi sonucunda, öğrenciler bu kavrama yönelik; %47,7'si sınırlı anlama, %43,9'u anlama, %8,4'ü yanlış anlama düzeyinde cevap vermişlerdir. Öğrencilerden bu soruya cevap veremeyen olmamıştır. Öğrencilerin sınırlı anlama düzeyinde verdiği cevaplara örnek olarak; “iş kuran kişi”, “kâr elde etmek için çalışan kişi”, “ekonomik faaliyetlerde bulunan kişi” verilebilir. Öğrencilerin girişimci kavramını yanlış anlama düzeyinde verdiği cevapların bazıları şu şekildedir; “atılgan cesaretli”, “parası olan”, “hayal ve arzularını gerçekleştirmek isteyen”, “emek için en etkili faktör”, “bir kişinin inandığı hedefe gitmesi”, “nitelikli insan”, “işini bilen”, “sermaye sahibi”.

Çalışmaya katılan öğrencilerin “kaynak” kavramını anlama düzeylerini anlamak amacıyla onlara “Kaynak nedir?” sorusu yöneltilmiştir. Öğrencilerin soruya verdikleri cevapların analizi sonucunda, öğrenciler bu kavrama yönelik; %38,3'ü sınırlı anlama, %35,5'i anlama, %19,8'i yanlış anlama düzeyinde cevap vermişlerdir. Öğrencilerin %8,4'ü ise bu soruya cevap verememişlerdir. Öğrencilerin sınırlı anlama düzeyinde verdiği cevaplara örnek olarak; “ekonomik olarak yatırım yapılacak şey”, “girişimcilerin kullandığı temel sermaye”, “doğada kendiliğinden var olan insan ürünü” verilebilir. Öğrencilerin kaynak kavramını yanlış anlama düzeyinde verdiği cevapların bazıları şu şekildedir; “ürünün kendisi”, “bir için ayrılan para”, “sahip olunan en değerli varlık”, “taleplerin karşılanması için gerekli mal birikimi”, “gelirin başlangıç noktası”, “amaca ulaşmak için yararlanılan şeyler”, “maddenin ilk hali”, “girişimcinin yararlandığı sermaye”, “maddenin işlenmemiş hali”, “rant”.

Çalışmaya katılan öğrencilerin “faiz” kavramını anlama düzeylerini anlamak amacıyla onlara “Faiz nedir?” sorusu yöneltilmiştir. Öğrencilerin soruya verdikleri cevapların analizi sonucunda, öğrenciler bu kavrama yönelik; %55,1'i yanlış anlama, %24,3'ü sınırlı anlama, %6,6'sı anlama düzeyinde cevap vermişlerdir. Öğrencilerin %14'ü ise bu soruya cevap

verememişlerdir. Öğrencilerin faiz kavramını yanlış anlama düzeyinde verdiği cevapların bazıları şu şekildedir; “*Sermayeden alınan ücret*”, “*fazla kar elde etmek*”, “*borçlanma*”, “*borçlanarak para kazanmak*”, “*paranın zamana bağlı olarak değerinin artması*”, “*kaynak üzerinden kazanılan haksız para*”, “*para üzerinden para elde etmek*”, “*alın teri olmayan kazanç*”, “*paranın kullanım ücreti*”, “*paranın değer kazanması*”, “*üretilmiş ürünü değerinden yüksek fiyata satmak*”, “*paradan yüzde olarak pay elde etmek*”.

Çalışmaya katılan öğrencilerin “**kâr**” kavramını anlama düzeylerini anlamak amacıyla onlara “Kâr nedir?” sorusu yöneltilmiştir. Öğrencilerin soruya verdikleri cevapların analizi sonucunda, öğrenciler bu kavrama yönelik; %45,8’i sınırlı anlama, %26,2’si yanlış anlama, %24,3’ü anlama düzeyinde cevap vermişlerdir. Öğrencilerin sınırlı anlama düzeyinde verdiği cevaplara örnek olarak; “*ürünün satımından elde edilen gelir*”, “*üretimden kazanılan para*”, “*yapılan iş sonucunda verilen para*” verilebilir. Öğrencilerin %3,7’si ise bu soruya cevap verememişlerdir. Öğrencilerin kâr kavramını yanlış anlama düzeyinde verdiği cevapların bazıları şu şekildedir; “*alım gücünün artması*”, “*dövizden sağlanan para*”, “*paranın değer kazanması*”, “*belli bir iş karşılığında kazanılan ciro*”, “*her türlü kazanç*”, “*ithalat ve ihracattan ortaya çıkan şey*”, “*fazla kazanç*”.

Çalışmaya katılan öğrencilerin “**rant**” kavramını anlama düzeylerini anlamak amacıyla onlara “Rant nedir?” sorusu yöneltilmiştir. Öğrencilerin soruya verdikleri cevapların analizi sonucunda, öğrenciler bu kavrama yönelik; %58,9’u yanlış anlama, %29,9’u sınırlı anlama, %3,7’si anlama düzeyinde cevap vermişlerdir. Öğrencilerin %7,5’i ise bu soruya cevap verememişlerdir. Öğrencilerin rant kavramını yanlış anlama düzeyinde verdiği cevapların bazıları şu şekildedir; “*Avantaj sağlamak*”, “*haksız kazanç*”, “*yaptığın bir işten prestij sağlama*”, “*kar amaçlı rekabet*”, “*çıklar*”, “*yaptırılan bir şeyin etrafındakilere para kazandırmak*”, “*alım satımda hem maddi hem manevi kazanç sağlamak*”, “*kar zarar oranı*”, “*oluşan bir siyasi veya ekonomik krizden istifade etmek*”.

Çalışmaya katılan öğrencilerin “**mal**” kavramını anlama düzeylerini anlamak amacıyla onlara “Mal nedir?” sorusu yöneltilmiştir. Öğrencilerin soruya verdikleri cevapların analizi sonucunda, öğrenciler bu kavrama yönelik; %49,5’i anlama, %44,9’u sınırlı anlama, %3,7’si yanlış anlama düzeyinde cevap vermişlerdir. Öğrencilerin %1,9’u ise bu soruya cevap verememişlerdir. Öğrencilerin mal kavramını yanlış anlama düzeyinde verdiği cevapların bazıları şu şekildedir; “*tüketiciye daha ulaşmamış kaynaklar*”, “*hammadde*”, “*maddi değeri olan değer*”, “*obje*”.

Çalışmaya katılan öğrencilerin **“meta”** kavramını anlama düzeylerini anlamak amacıyla onlara “Meta nedir?” sorusu yöneltilmiştir. Öğrencilerin soruya verdikleri cevapların analizi sonucunda, öğrenciler bu kavrama yönelik; %45,8’i yanlış anlama, %16,8’i sınırlı anlama, %2,8’i anlama düzeyinde cevap vermişlerdir. Öğrencilerin %34,6’sı ise bu soruya cevap verememişlerdir. Öğrencilerin meta kavramını yanlış anlama düzeyinde verdiği cevapların bazıları şu şekildedir; *“karşılıksız kazanç”, “pul”, “kişinin haksız kazancı”, “alım satımda araç”, “kapitalist sistemde alım satım işleri”, “pazarda tüketim”, “anapara”, “araç”, “sermaye”, “maddecilik”, “büyük ekonomi”, “kişisel tüketim”*.

Çalışmaya katılan öğrencilerin **“hizmet”** kavramını anlama düzeylerini anlamak amacıyla onlara “Hizmet nedir?” sorusu yöneltilmiştir. Öğrencilerin soruya verdikleri cevapların analizi sonucunda, öğrenciler bu kavrama yönelik; %67,3’ü yanlış anlama, %21,5’i sınırlı anlama, %4,6’sı anlama düzeyinde cevap vermişlerdir. Öğrencilerin %6,6’sı ise bu soruya cevap verememişlerdir. Öğrencilerin hizmet kavramını yanlış anlama düzeyinde verdiği cevapların bazıları şu şekildedir; *“Üretilen ürünlerin satışa sunulması”, “arz talep ilişkilerini karşılamak”, “emek”, “üretilen malları satışa sunmak”, “kamunun ihtiyaçlarını karşılamak için kurulan kurumlar”, “para değeri taşıyan emek”, “iktisadi faaliyet”, “kar amacıyla yapılan işler”, “sosyal devlet anlayışıyla yapılan işler”, “malların bir yerden bir yere taşınmasını sağlanması”, “karşı tarafın talebinin karşılanması”*.

Çalışmaya katılan öğrencilerin **“arz”** kavramını anlama düzeylerini anlamak amacıyla onlara “Arz nedir?” sorusu yöneltilmiştir. Öğrencilerin soruya verdikleri cevapların analizi sonucunda, öğrenciler bu kavrama yönelik; %47,7’si yanlış anlama, %42’si sınırlı anlama, %2,8’i anlama düzeyinde cevap vermişlerdir. Öğrencilerin %7,5’i ise bu soruya cevap verememişlerdir. Öğrencilerin arz kavramını yanlış anlama düzeyinde verdiği cevapların bazıları şu şekildedir; *“mevcut stok – mal varlığı”, “az üretilen malın daha değerli olması”, “duyuru”, “ihtiyaç”, “üretilen malın değerlendirilmesi”, “pozitif ve negatif yolda talep”, “üretilen malın tüketiciye ulaşması”*.

Çalışmaya katılan öğrencilerin **“talep”** kavramını anlama düzeylerini anlamak amacıyla onlara “Talep nedir?” sorusu yöneltilmiştir. Öğrencilerin soruya verdikleri cevapların analizi sonucunda, öğrenciler bu kavrama yönelik; %71’i sınırlı anlama, %10,3’ü anlama, %6,6’sı yanlış anlama düzeyinde cevap vermişlerdir. Öğrencilerin %12,1’i ise bu soruya cevap verememişlerdir. Öğrencilerin sınırlı anlama düzeyinde verdiği cevaplara örnek olarak; *“istek”, “alıcı olma durumu”, “bir malın az ya da çok istenmesi”* verilebilir.

Öğrencilerin talep kavramını yanlış anlama düzeyinde verdiği cevapların bazıları şu şekildedir; *“ihtiyaç”, “beklentiyi karşılamak”, “ürün”, “alım gücü”, “mal varlığı”, “hizmet”, “üretilen her şey”*.

Çalışmaya katılan öğrencilerin **“pazar”** kavramını anlama düzeylerini anlamak amacıyla onlara “Pazar nedir?” sorusu yöneltilmiştir. Öğrencilerin soruya verdikleri cevapların analizi sonucunda, öğrenciler bu kavrama yönelik; %58’i anlama, %21,5’i sınırlı anlama, %20,5’i yanlış anlama düzeyinde cevap vermişlerdir. Öğrencilerden bu soruya cevap veremeyen olmamıştır. Öğrencilerin sınırlı anlama düzeyinde verdiği cevaplara örnek olarak; verilebilir. Öğrencilerin pazar kavramını yanlış anlama düzeyinde verdiği cevapların bazıları şu şekildedir; *“malın üretildiği ortam”, “çarşı”, “belirli ürünlerin bir yerde toplanması”, “ülke, yer”, “üretim-tüketim alanı”, “ortak alan”, “malların üretildiği yer”*.

Çalışmaya katılan öğrencilerin **“piyasa”** kavramını anlama düzeylerini anlamak amacıyla onlara “Piyasa nedir?” sorusu yöneltilmiştir. Öğrencilerin soruya verdikleri cevapların analizi sonucunda, öğrenciler bu kavrama yönelik; %38,3’ü yanlış anlama, %37,4’ü sınırlı anlama, %8,4’ü anlama düzeyinde cevap vermişlerdir. Öğrencilerin %15,9’u ise bu soruya cevap verememişlerdir. Öğrencilerin piyasa kavramını yanlış anlama düzeyinde verdiği cevapların bazıları şu şekildedir; *“kur”, “mali değer”, “arz-talep oranı”, “pazar ortamındaki rekabet”, “hangi mal ve hizmetin üretileceğine karar vermek”, “toplumdaki rekabet ilgi görme oranı”, “alım gücü değeri”, “paranın değer kazanması”, “ürünlerin yapıldığı yer”, “bir malın benzerlerine göre satılma gücü”, “ürünlerin para değerinin gösterilmesi”, “fiyat biçme”, “gündemdeki”, “ürünlerin fiyatı”*.

Çalışmaya katılan öğrencilerin **“ithalat”** kavramını anlama düzeylerini anlamak amacıyla onlara “İthalat nedir?” sorusu yöneltilmiştir. Öğrencilerin soruya verdikleri cevapların analizi sonucunda, öğrenciler bu kavrama yönelik; %72,9’u anlama, %24,3’ü sınırlı anlama, %2,8’i yanlış anlama düzeyinde cevap vermişlerdir. Öğrencilerden bu soruya cevap veremeyen olmamıştır. Öğrencilerin ithalat kavramını yanlış anlama düzeyinde verdiği cevapların bazıları şu şekildedir; *“dış satım”, “iç ticaret”, “malın dış ülkeden alınması”*.

Çalışmaya katılan öğrencilerin **“ihracat”** kavramını anlama düzeylerini anlamak amacıyla onlara “İhracat nedir?” sorusu yöneltilmiştir. Öğrencilerin soruya verdikleri cevapların analizi sonucunda, öğrenciler bu kavrama yönelik; %66,4’ü anlama, %30,8’i sınırlı anlama, %2,8’i yanlış anlama düzeyinde cevap vermişlerdir. Öğrencilerden bu soruya cevap

veremeyen olmamıştır. Öğrencilerin ihracat kavramını yanlış anlama düzeyinde verdiği cevapların bazıları şu şekildedir; *“dış alım”, “dış ticaret”, “malın dış ülkeye satılması”*.

Çalışmaya katılan öğrencilerin **“yatırım”** kavramını anlama düzeylerini anlamak amacıyla onlara *“Yatırım nedir?”* sorusu yöneltilmiştir. Öğrencilerin soruya verdikleri cevapların analizi sonucunda, öğrenciler bu kavrama yönelik; %36,4’ü sınırlı anlama, %31,8’i yanlış anlama, %23,4’ü anlama düzeyinde cevap vermişlerdir. Öğrencilerin %8,4’ü ise bu soruya cevap verememişlerdir. Öğrencilerin sınırlı anlama düzeyinde verdiği cevaplara örnek olarak; *“ileri dönük kar amacı”, “belirli bir amaca bağlı olarak iş gerçekleştirmek için harcanan para”, “herhangi bir iş için yapılan parasal işlemler”* verilebilir. Öğrencilerin yatırım kavramını yanlış anlama düzeyinde verdiği cevapların bazıları şu şekildedir; *“Bir işe başlamak için kullanılan kaynak”, “maddi kazanç”, “halkın ihtiyaçlarına yönelik hammadde”, “üretim için kullanılan sermaye”, “tüketmek için önceden biriktirilen ürünler”, “bir ürünün ortaya çıkması için gerekli olan fabrika”, “sermaye sahiplerinin kâr elde etmek için elindekini halka sunması”, “para kazanmak amacıyla yapılan işler”, “birilerini kâr amaçlı kullanmak”, “para kazanma şekli”*.

Çalışmaya katılan öğrencilerin **“istihdam”** kavramını anlama düzeylerini anlamak amacıyla onlara *“İstihdam nedir?”* sorusu yöneltilmiştir. Öğrencilerin soruya verdikleri cevapların analizi sonucunda, öğrenciler bu kavrama yönelik; %43’ü sınırlı anlama, %35,5’i yanlış anlama, %6,6’sı anlama düzeyinde cevap vermişlerdir. Öğrencilerin %14,9’u ise bu soruya cevap verememişlerdir. Öğrencilerin sınırlı anlama düzeyinde verdiği cevaplara örnek olarak; *“bireylerin belirlenen iş kollarına yerleştirilmesi”, “işe almak”, “iş olanakları”* verilebilir. Öğrencilerin istihdam kavramını yanlış anlama düzeyinde verdiği cevapların bazıları şu şekildedir; *“yapılaşma”, “ paranın değer kazanması”, “kalkınma düzeyi”, “pazar adedi”, “yenileme”, “bireyin yaşadığı yer”, “refah”, “huzur”, “güvenlik”*.

Çalışmaya katılan öğrencilerin **“enflasyon”** kavramını anlama düzeylerini anlamak amacıyla onlara *“Enflasyon nedir?”* sorusu yöneltilmiştir. Öğrencilerin soruya verdikleri cevapların analizi sonucunda, öğrenciler bu kavrama yönelik; %55,1’i sınırlı anlama, %36,5’i anlama, %8,4’ü yanlış anlama düzeyinde cevap vermişlerdir. Öğrencilerden bu soruya cevap veremeyen olmamıştır. Öğrencilerin sınırlı anlama düzeyinde verdiği cevaplara örnek olarak; *“paranın değer kaybetmesi”, “hayatın pahalılaşması”, “alım gücünün azalması”* verilebilir. Öğrencilerin enflasyon kavramını yanlış anlama düzeyinde verdiği cevapların bazıları şu şekildedir; *“bir malın giriş çıkış oranı”, “ekonominin farklı ekonomiler karşısındaki*

durumu”, “ülke ekonomisi”, “fiyatların sürekli değişmesi”, “fiyat artış hızı”, “büyüme hızı”, “para döngüsü”, “arz-talep durumu”.

Çalışmaya katılan öğrencilerin **“deflasyon”** kavramını anlama düzeylerini anlamak amacıyla onlara “Deflasyon nedir?” sorusu yöneltilmiştir. Öğrencilerin soruya verdikleri cevapların analizi sonucunda, öğrenciler bu kavrama yönelik; %33,6’sı yanlış anlama, %27,1’i sınırlı anlama, %15,9’u anlama düzeyinde cevap vermişlerdir. Öğrencilerin %23,4’ü ise bu soruya cevap verememişlerdir. Öğrencilerin deflasyon kavramını yanlış anlama düzeyinde verdiği cevapların bazıları şu şekildedir; *“enflasyonun yüzde yüzü aşması”, “ paranın diğer ülkelere göre değeri”, “paranın değerindeki değişimler”, “piyasa değeri”, “alım gücü”, “fiyatların değişmesi”, “para döngüsü”.*

Çalışmaya katılan öğrencilerin **“devalüasyon”** kavramını anlama düzeylerini anlamak amacıyla onlara “Devalüasyon nedir?” sorusu yöneltilmiştir. Öğrencilerin soruya verdikleri cevapların analizi sonucunda, öğrenciler bu kavrama yönelik; %39,3’ü yanlış anlama, %30,8’si sınırlı anlama, %13’ü anlama düzeyinde cevap vermişlerdir. Öğrencilerin %16,8’i ise bu soruya cevap verememişlerdir. Öğrencilerin sınırlı anlama düzeyinde verdiği cevaplara örnek olarak; verilebilir. Öğrencilerin devalüasyon kavramını yanlış anlama düzeyinde verdiği cevapların bazıları şu şekildedir; *“paranın değer kazanması”, “fiyatların belli bir aralıkta seyretmesi”, “malın fiyatının aşırı yükselmesi”, “iş gücünün yükselmesi”, “banknotların tedavülden kalkması”, “merkez bankasının paranın değerini koruması”.*

Çalışmaya katılan öğrencilerin **“revalüasyon”** kavramını anlama düzeylerini anlamak amacıyla onlara “Revalüasyon nedir?” sorusu yöneltilmiştir. Öğrencilerin soruya verdikleri cevapların analizi sonucunda, öğrenciler bu kavrama yönelik; %36,5’i anlama, %20,5’i yanlış anlama düzeyinde cevap vermişlerdir. Sınırlı anlama kategorisinde cevap veren öğrenci olmamıştır. Öğrencilerin %43’ü ise bu soruya cevap verememişlerdir. Öğrencilerin revalüasyon kavramını yanlış anlama düzeyinde verdiği cevapların bazıları şu şekildedir; *“paranın değer kaybetmesi”, “parasal kaynak”, “doğal kaynak”, “paranın değerinin düşmesi”, “döviz alım satımı yapmak”, “paradan sıfır atılması”.*

4. TARTIŞMA, SONUÇ VE ÖNERİLER

Ekonomi sosyal yaşantımızın önemli bir parçasıdır. Temel ekonomi kavramlarının yeterli düzeyde anlaşılması ve doğru şekilde öğrenilmesi daha sonra öğrenilecek konuların

daha kolay ve eksiksiz öğrenilmesini sağlar. Bu nedenle öğrencilerin temel ekonomi kavramlarını anlama düzeylerinin ve yanlış fikirlerin belirlenmesi etkili bir ekonomi öğretimi açısından büyük bir öneme sahiptir. Öğrencilerin ekonomiye ait konuları öğrenebilmeleri, ekonomik düşüncelerini geliştirebilmeleri için de bir gerekliliktir.

Bu araştırmadan elde edilen verilerin analizi neticesinde öğretmen adaylarının özellikle “*faiz, rant, meta, hizmet, arz, piyasa, deflasyon, devalüasyon*” kavramlarıyla ilgili yanlış anlamalara (kavram yanılması) sahip oldukları bulunmuştur. Öğretmen adaylarının “*ekonomi, üretim, emek, sermaye, girişimci, kaynak, kâr, talep, yatırım, istihdam, enflasyon, revalüasyon*” kavramlarını sınırlı anlama düzeyinde bildikleri tespit edilmiştir. Öğretmen adaylarının “*mal, pazar, ithalat, ihracat*” kavramlarını ise anlama düzeyinde bildikleri sonucuna ulaşılmıştır.

Bulgular incelendiğinde öğretmen adaylarının bazı kavramları tam kavrayamadıklarını söylemek mümkündür. Örneğin mal ve meta kavramları aynı anlamda kullanılmalarına rağmen genel olarak meta kavramı yanlış anlama düzeyinde, mal kavramı ise anlama düzeyinde çıkmıştır. Öğretmen adayları pazar kavramını genel olarak anlama düzeyinde cevaplarırken, piyasa kavramını yanlış anlama düzeyinde cevaplamışlardır. Ayrıca talep kavramı genel olarak sınırlı anlama düzeyinde çıkarken arz kavramı yanlış anlama düzeyinde çıkmıştır. Üretim faktörlerinden sermaye ve kaynağa genel olarak sınırlı anlama düzeyinde cevap veren öğretmen adayları sermaye sonunda faiz, kaynak sonunda rant elde edilmesine rağmen bu kavramlara yanlış anlama düzeyinde cevap vermişlerdir. Üretim kavramını genel olarak sınırlı anlama düzeyinde cevaplayan öğretmen adayları, üretim faktörleri olan sermaye, girişimci, kaynak, emek kavramlarını ise yine sınırlı anlama düzeyinde cevaplamışlardır. Güncel ekonomi bilgilerinden olan enflasyona genel olarak sınırlı anlama düzeyinde cevap verirken deflasyona yanlış anlama düzeyinde cevap vermişlerdir. Genel olarak devalüasyon kavramına yanlış anlama düzeyinde cevap veren öğretmen adayları, revalüasyon kavramına büyük oranda cevap verememişlerdir.

Araştırmalar ekonomi eğitiminde öğrenci performansı ve ekonomi konularında öğretmen yetiştirme arasında büyük bir pozitif yakınlık olduğunu göstermektedir (Meszaros & Suiter, 1998; Morgan, 1991; Racich, 1982; Schug, 1983). Araştırmalar ayrıca öğretmenlerin ekonomi konularını öğretirken gönülsüz, endişeli ve olumsuz tutum içinde olduklarını ve herhangi bir diğer Sosyal Bilim disiplinine göre ekonomiye karşı daha fazla kaygılı olduklarını göstermektedir. Ayrıca öğretmenlerin ekonomiyi öğretmediklerini,

ekonomi konularını anlatırken öğretim yöntemlerinde yeterince tecrübeli olmadıklarını ve ekonomi konularını öğretme becerilerine güvenmediklerini ortaya koymaktadır (Walstad & Watts, 1985; Highsmith, 1990; Patterson 2002; Vargha, 2004). Fakat Staubs (2007) çalışmasında, öğretmen adaylarının okul yılları boyunca daha idealist oldukları için Sosyal Bilgiler Programı içerisinde ekonomi konularının öğretimi hakkındaki inançlarının ve tutumlarının olumlu olabileceğine değinmiştir. Akhan'da (2014) çalışmasında bu sonucu destekler yönde, Sosyal Bilgiler son sınıf öğretmen adaylarının ekonomi dersine ve öğretimine yönelik tutumlarının yüksek olduğunu ortaya koymuştur.

İnsanların günlük yaşamlarında sağlık, hava durumu ve ekonomi konuları, sürekli ilgilendikleri konuların başında gelir. Özellikle ekonomi ile ilgili konular, hemen hemen bütün ülkelerde yoğun bir ilgi görmesine rağmen, bir bilim dalı olarak ekonomi hakkında çok az şey bilinmektedir. Ekonomi konularına yoğun ilgiye rağmen, çok az kişi gerçekte ekonominin nasıl çalıştığını algılayabilmektedir (Parasız, 2006). Bu gerçekten hareketle öğretmen adaylarının ekonomi konularının öğretimine yönelik olumlu tutumları olmalarına rağmen öğretmen olduklarında ekonomi konularının öğretimi ile ilgili kaygılarının olması bize ekonomi konularına ilgi duymalarına rağmen temelde ekonomi konularını iyi öğrenemediklerini düşündürmektedir.

Araştırmalar, öğretmen adaylarının birçok kavram yanılgısına sahip olduğunu ortaya koymaktadır. Eğitimcilerin kavramları doğru tanımları ve önemini doğru algılamaları, öğrencilerine konu ve kavramları doğru öğretebilmesinde oldukça önemlidir (Şahin, 2004; Akt: Alkış, 2009: 73). Bu araştırmadan elde edilen sonuçlar genel olarak değerlendirildiğinde de öğretmen adaylarının belirlenen ekonomi kavramları ile ilgili anlama düzeylerinin genel olarak yanlış anlama ve önemli oranda sınırlı anlama düzeyinde olduğu görülmüştür. Bu nedenle öncelikle öğretmen adaylarının ekonomi kavramlarındaki sınırlı anlama ve kavram yanılgılarının oluşma nedenlerinin ortaya koyulması ve kavram yanılgılarını gidermek için çalışmalar yapması yararlı olacaktır. Ayrıca sosyal bilgiler öğretmenlerinin ve sosyal bilgiler öğretmen adaylarının ekonomi okuryazarlık düzeylerini ve ekonomi öz yeterlilik inançlarını araştırmanın da gerekli olduğu düşünülmektedir.

Sosyal Bilgiler derslerinin ezberden kurtarılıp, yaşamı anlamlı bir bütün olarak algılamaya dayalı bir ders olarak görülmesi için derslerin kavram odaklı öğretilmesi gerekmektedir. Sosyal Bilgiler dersinin amaçlarının gerçekleştirilmesi için, programda yer alan çok sayıdaki kavramın, öğrencilerin zihninde aynı anlam oluşacak şekilde geliştirilmesi

gereklidir (Doğanay, 2005: 293, 271). Bu noktada Sosyal Bilgiler öğretmenlerine önemli görevler düşmektedir. Öğrencilerin kavramları öğrenmelerinde etkili olan öğretmenlerin, sosyal bilimlerle ilgili kavramaları doğru olarak bilmeleri ve öğrencilerine aktarmaları gerekmektedir. Bu nedenle öğretmen adaylarının ve öğretmenlerin lisans düzeyinde ve hizmet içi eğitimde ekonomi konularında gerekli eğitimi almaları ve kavram öğretimi konusunda bol örnekler verebilecekleri, günlük hayatla ilişkilendirebilecekleri ve somut örnekler sunabilecekleri kaynaklara ulaşmaları sağlanmalıdır. Ayrıca Sosyal Bilgiler öğretmenliği lisans programında öğretmen adaylarına verilen ekonomi eğitimi sadece iki kredilik bir dersle sınırlıdır. Üstelik uygulamaya yönelik bir içeriği de yoktur. Ekonomi eğitiminin ilköğretimden öğretmen yetiştirmeye kadar olan önemi düşünüldüğünde Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin lisans eğitimleri boyunca sadece iki kredilik bir ders ile değil en az iki dönemlik uygulama içeriği de olacak şekilde düzenlenmesi ve başka seçmeli alternatif derslerle desteklenmesi yerinde olacaktır.

KAYNAKÇA

- Akhan, N. E. (2010). *İlköğretim sosyal bilgiler öğrencilerinde ekonomi okuryazarlığının durumu ve geliştirilmesi*. Yayınlanmamış Doktora Tezi. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Akhan, N. E. (2014). Examining the attitudes of pre-service social studies teachers towards economics courses. *International Journal of Academic Research*, 6(1), 340-348.
- Alkış, S. (2009). Sosyal bilgilerde kavram öğretimi. M. Safran (Ed.), *Sosyal Bilgiler Öğretimi* (s. 67-90). Ankara: Pegem Akademi,
- Doğanay, A. (2005). Öğretimde kavram ve genellemelerin geliştirilmesi. C. Öztürk ve D. Dilek (Ed), *Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler Öğretimi* (s. 265- 296). Pegem Akademi.
- Dündar, H. (2011). Sosyal bilgilerde kavram öğretimi. B. Tay ve A. Öcal (Ed.), *Özel Öğretim Yöntemleriyle Sosyal Bilgiler Öğretimi* (s. 309- 342). Ankara: Pegem Akademi.
- Erden, M. (Tarihsiz). *Sosyal bilgiler öğretimi*. Ankara: Alkım Yayıncılık.
- Gonzalez, L. M. (2006). *Mini- Society for teaching economic concepts and entrepreneurship to third grade students and increasing teacher knowledge and confidence*. Requirements for the Degree of Doctor of Education. Corrollton: Georgia.
- Highsmith, R. (1990). How do we stand in high school economics today? *Social Education*, 54(2), 81-83.
- Karasar, N. (2008). *Bilimsel araştırma yöntemi: Kavramlar-ilkeler-teknikler* (18. Baskı). Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- MEB, (2005). *İlköğretim sosyal bilgiler dersi (4-5.sınıflar) öğretim programı*. Ankara: Devlet Kitapları Müdürlüğü Basımevi.
- Meszaros, B. and Suiter, M. (1998). The case for economics in the elementary classroom. *Region*, 12(4), 104-109.

- Miles, M. B. and Huberman, A. M. (1994). *Qualitative data analysis* (2nd ed.). Thousand Oaks, CA: Sage.
- Morgan, J. C. (1991). Using econ and me to teach economics to children in primary grades. *The Social Studies*, 82(5), 195-197.
- Parasız, İ. (2006). *İktisadın A B C'si* (8. Baskı). Bursa: Ezgi Yayıncılık.
- Patterson, J. (2002). Slavery revisited: Using economics reasoning to teach about the past and present. *The Social Studies*. 93(1), 40–43. Erişim Tarihi: 15 Aralık 2006 http://www4.infotrieve.com/journals/toc_details.asp
- Racich, M. J. (1982). *Economic education in the elementary grades: Implementation and evaluation*. A Dissertation Submitted in Partial Satisfaction of the Requirements of the Degree of Doctor of Education. Illinois State University.
- Riabova, I.G. (2003). Training the teacher for the economic education of younger students. *Russian Education and Society*, 45 (8), 26–35.
- Schug, M. and Clow, J. (2002). Is it time for social studies to be financially fit? *Social Studies*, 94 (4), 180-183.
- Schug, M. C. (1983). Elementary teachers' views on economic issues. *Theory and Research in Social Education*, XI(1), 55–64.
- Senemoğlu, N. (1998). *Gelişim öğrenme ve öğretim kuramlardan uygulamaya*. Ankara: Özsen Matbaası.
- Sosin, K., Dick, J. and Reiser, M. (1997). Determinants of achievement of economics concepts by elementary school students. *Journal of Economic Education*, 28 (1), 100-121.
- Staubs, M. O. (2007). *Economics education: attitudes and practices of elementary and middle grade teacher candidates*. Degree of Doctor of Philosophy in the Department of Elementary Education in the Graduate School of The University of Alabama.
- Vargha, L. D. (2004). Buyer beware! Economics activities for middle school students. *The Social Studies*. 95 (1), 27–32. Erişim Tarihi: 15 Aralık 2006 http://www4.infotrieve.com/journals/toc_details.asp
- Walstad, W. & Watts, M. (1985). Teaching economics in the schools: A review of the survey findings. *Journal of Economic Education*, 16(2), 135-146.
- Yel, S. (2007). Kavram geliştirme ve öğretimi. C. Öztürk (Ed.), *Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler Öğretimi Yapılandırmacı Bir Yaklaşım* (s.147-178), Pegem A Yayıncılık.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2006). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Seçkin Yayınları.
- Yüksek Öğretim Kurumu (2013). Eğitim Fakültelerinin sosyal bilgiler lisans programında yer alan “Ekonomi” dersinin içeriği. Erişim Tarihi: 27.06.2013 http://www.yok.gov.tr/egitim/ogretmen/sosyal_bilgiler.doc
- Zachlod, M. (2006). Teaching economics concepts in the primary grades. *Social Studies Review*, 45(2), 18-21.